

Met genoeg leggen wij u opnieuw een uitgave in de serie *OverHolland* voor. Het heeft even geduurd, maar nadat SUN Architecture de publicatie van nieuwe uitgaven had gestaakt, is nu uitgeverij Vantilt bereid gevonden de uitgave van *OverHolland* voort te zetten. Intussen stapelde de kopij zich op, reden waarom dit opnieuw een dubbelnummer is.

Nr. 12/13 opent met een bijdrage van de Spaanse architect Gabriel Carrascal Aguirre over 'De ruimte van de cartografie'. Dat was ook het onderwerp van zijn dissertatie in het kader van het PhD-programma Villard d'Honnecourt International Doctorate in Architecture in Venetië in 2011. Gabriel Carrascal Aguirre verdedigt de stelling dat cartografie geenszins gezien moet worden als een neutraal onderzoeksinstrument. Elke kaart opent een welbepaalde lezing van de realiteit en kan als zodanig de schakel zijn tussen onderzoek en ontwerp.

'Harvesting' (oogsten, verzamelen, vergaren), de bijdrage van Like Bijlsma en Eireen Schreurs, is een fraaie illustratie van deze stelling. De recente economische crisis heeft dan wel een einde gemaakt aan de grootschalige gebiedsontwikkeling, het ontwerp voor Haarlem van deze architecten laat zien dat de kansen voor revitalisering van de stad zeker niet verkeken zijn. Een nauwkeurige lezing van de stadsuitbreiding aan de oostkant van Haarlem heeft allerlei aanknopingspunten aan het licht gebracht voor een andere aanpak, die vertrekt vanuit de onontgonnen mogelijkheden van het gebied. In de toelichting worden de algemene lijnen van een dergelijke aanpak uiteengezet.

Geheel nieuw is deze aanpak niet. In eerdere bijdragen aan *OverHolland* heeft Esther Gramsbergen laten zien dat verschillende plekken in Amsterdam tijdens de opeenvolgende perioden van stadsontwikkeling telkens weer het voorwerp waren van architectonische interventies. De Dam, het kloosterkwartier en de Plantage vormden onder steeds wisselende omstandigheden het aangrijpingspunt voor de ontwikkeling van nieuwe stedelijke instellingen, zoals de Beurs, het Binnengasthuis en de Illustere School (voorloper van de huidige Universiteit van Amsterdam). In haar bijdrage aan deze *OverHolland*, 'Wetenschap op de kaart', bespreekt Esther Gramsbergen de transformatie van de Plantage gedurende de negentiende eeuw. Zij vestigt in het bijzonder de aandacht op de ambities die koning Lodewijk Napoleon voor dit gebied koesterde en de latere ontwikkeling van Artis. Het is het slothoofdstuk van haar dissertatie in het kader van het programma Villard d'Honnecourt in Venetië in 2011: *Inner fringe belts and the formation of the knowledge infrastructure in Amsterdam, 1578-1880*.

We have great pleasure in presenting a new issue of *OverHolland*. It has taken a while, but following SUN Architecture's decision not to publish any more issues in the series, the Vantilt publishing company has now taken over where SUN left off. In the meantime copy has been piling up, which is why this is another double issue.

OverHolland 12/13 opens with an article by the Spanish architect Gabriel Carrascal Aguirre on 'The space of cartography' – the subject of his dissertation for the Villard d'Honnecourt International Doctorate in Architecture Ph. D. programme in Venice in 2011. He defends the view that cartography should never be treated as a neutral research instrument, for every map is a well-defined reading of reality and as such can form a link between research and design.

This view is well illustrated in Like Bijlsma and Eireen Schreurs's article 'Harvesting'. Even though the recent economic crisis has put an end to large-scale development of city districts, the two architects' design for the Dutch city of Haarlem shows that there are still plenty of ways to revitalise cities. A close reading of urban expansion on the eastern side of Haarlem has revealed numerous starting points for a different approach based on hitherto unexploited assets in the area. This approach is broadly outlined in the explanatory section.

Not that it is altogether new. In earlier articles for *OverHolland*, Esther Gramsbergen has shown that various places in Amsterdam were repeatedly the scene of architectural interventions in the successive periods of its urban development. Under constantly changing conditions, the Dam square, the monastery and convent district and the Plantage were triggers for the development of new urban institutions such as the Stock Exchange, the Binnengasthuis hospital and the Illustrious School (the forerunner of today's University of Amsterdam). In her article for this issue of *OverHolland*, 'Putting science on the map', Gramsbergen explains the transformation of the Plantage in the course of the nineteenth century, focusing in particular on King Louis Bonaparte's ambitions for the area and the later development of the Artis zoo. This was the closing chapter of her dissertation for the Villard d'Honnecourt programme in Venice in 2011, entitled *Inner fringe belts and the formation of the knowledge infrastructure in Amsterdam, 1578-1880*.

Cartography is also an ideal way to gain insights on a higher scale into the interplay of landscape and urbanisation. Following on from Freek Schmidt's 'Dutch Arcadia: Amsterdam and villa culture' in *OverHolland 10/11*, Gerdy Verschuere lays the foundations for a broader landscape-typology analysis of country estates in

Cartografie is bij uitstek ook een middel om op een hoger schaalniveau inzicht te krijgen in het samenspel van landschap en verstedelijking. Aanluitend bij 'Hollands Arcadië. Achttiende-eeuwse Amsterdamse buitenplaatscultuur' van Freek Schmidt in *OverHolland 10/11* geeft Gerdy Verschuure een aanzet voor een bredere landschapstypologische analyse van landgoederen in Noord- en Zuid-Holland. In 'Een vermaeckelijk uitzicht' richt ze zich met name op de rol van landschappelijke gegevens in de compositie van het ontwerp van verschillende buitenplaatsen.

Reinout Rutte en Henk Engel verrichten vervolgens een historisch-geografische verkenning van twee gebieden die tegenwoordig tot de periferie van de Randstad behoren. In 'Vierhonderd jaar stadswording in het mondingsgebied van de Schelde' is Reinout Rutte op zoek naar de veranderingen van vaarroutes en handelsstromen die van invloed zijn geweest op het spreidingspatroon en de ontwikkelingsgang van de steden in de zuid-westelijke delta. Henk Engel neemt het gebied ten noorden van het IJ onder de loep. In 'Het spreidingspatroon van de steden en de infrastructuur in Hollands Noorderkwartier tot omstreeks 1700' wordt gekeken hoe men in de bestaande literatuur over dit gebied greep probeert te krijgen op de verhouding tussen geografisch milieu, sociale en economische ontwikkelingen en politieke gebeurtenissen.

Inhakend op enkele thema's in deze aflevering van *OverHolland* worden ten slotte in de rubriek 'Polemen' enkele boekpublicaties besproken. Jaap Evert Abrahamse en Jan van Doesburg brengen *Amsterdam Ceramics* van Jerzy Gawronski en *Geschiedenis van Amsterdam* van P.J. Knegtmans onder de aandacht en voorzien beide publicaties van enkele kanttekeningen. Herman van Bergeijk vraagt zich af of de vier delen van *Balans tussen stad en platteland*, een studie over de desurbanisatie van Zeeland tussen 1750 en 1850 van Paul Brusse, Jeanine Dekker, Arno Neele en Wijnand Mijnhardt, werkelijk een nieuw ijkpunt voor de geschiedenis van Nederland hebben opgeleverd.

North and South Holland. Her article 'A pleasing view' focuses on the role of landscape features in the composition of the design for various country estates.

Reinout Rutte and Henk Engel then explore, from the point of view of historical geography, two areas that are now peripheral to the Randstad. Rutte's 'Four hundred years of urban development in the Scheldt estuary' sets out to identify the changes in navigation routes and trade flows that affected the distribution pattern and development of towns in the south-western delta. As for Henk Engel, he takes a closer look at the area of Holland north of the River IJ. His 'Distribution of towns, cities and infrastructure in Holland's Northern Quarter up to around 1700' examines how existing literature on the area has attempted to grasp the relationship between geographical environment, socioeconomic developments and political events.

Finally, some of the themes in this issue of *OverHolland* form the basis for the book reviews in the 'Polemen' section. Jaap Evert Abrahamse and Jan van Doesburg discuss Jerzy Gawronski's *Amsterdam Ceramics* and P. J. Knegtmans's *Amsterdam: een geschiedenis* ('Amsterdam: a history'), with critical commentary on both publications. And Herman van Bergeijk wonders whether *Balans tussen stad en platteland* ('Striking a balance between town and country'), a four-volume study of the de-urbanisation of Zeeland between 1750 and 1850 by Paul Brusse, Jeanine Dekker, Arno Neele and Wijnand Mijnhardt, really does provide a new template for Dutch history.